

כך נכון להקים משמר לאומי

02.08.2023 | ישי ערמוני | written by

במסגרת אירועי "שומר החומות" התגלעו פערים ביכולתם של גופי הביטחון הרלוונטיים, בדגש על המשטרה, מג"ב והשב"כ, להתמודד עם התקוממות לאומנית נרחבת של ערביי ישראל. מבקר המדינה המליץ בדו"ח על האירועים בין השאר על "בחינה כוללת של סמכויות הגופים השונים, האמצעים, הציוד והסד"כ שעומדים לרשות כל אחד מהם; חלוקת האחריות ביניהם; קביעת נוהלי עבודה; ובניית מנגנונים לשיתופי פעולה, שיבטיחו פעילות מושכלת ומתואמת בהתמודדות עם אתגרי ביטחון הפנים".

בשל כך, ובמענה לפערים הנ"ל, הוצע כבר בתקופת ממשלת בנט להקים גוף חדש בשם משמר לאומי, שיהיה אחראי לאותם התחומים. סגנית ראש המל"ל דאז, טליה לנקרי כתבה את הדו"ח שהציע שלוש אופציות לגבי אופיו של הגוף המוצע:

אופציה א: גוף שקיים בשגרה, עצמאי מהמשטרה. אופציה ב: גוף שקיים בשגרה, בתוך המשטרה, ככל הנראה במתווה של מג"ב מורחב. אופציה ג: גוף שמתבסס על מילואים ומטה שלדי, שיתפקד בחירום בלבד תחת מג"ב.

אופציה א הינה טובה יותר, אולם ההיתכנות הפוליטית לקיומה הינה נמוכה, ובנוסף, הקמת גוף חדש מצריכה זמן ומשאבים רבים, כאשר הטיפול בנושא יהיה שרוי בקיפאון בינתיים בעוד הגופים הקיימים מגלגלים אחריות למשמר שטרם הוקם. אופציה ג אינה מיטבית מאף בחינה, למעט אולי מיעוט המשאבים הנדרש ליישומה, ויש לדחותה. אם כן נותרה אופציה ב, שיש לממשה בצורה מיטבית ככל הניתן, תוך שמירת הפתח למימוש אופציה א בעתיד.

במטרה לממש אופציה זו, יש ליישם את ההמלצות הבאות:

- במסגרת עדכון חוק המשטרה, יש לשנות את שמו של מג"ב ל"משמר לאומי", מה שיאפשר הפניית התקציבים הרלוונטים ויחדד את משימתו.
- יש להגדיל את כוח האדם בפלוגות הלוחמים של מג"ב באופן שיאפשר להתמודד עם תרחיש מהומות לאומניות רחבות היקף, עד כדי פי שניים מכפי שהיה ב"שומר החומות" (כלומר, להכפיל עד לשלש). בעת שגרה, ישמש כוח אדם זה לטיפול בפשיעה הלאומנית.
- יש להעלות את משכורות הלוחמים במידה ניכרת, באופן שיאפשר גיוס ושימור כוח אדם איכותי, ובדומה למקובל בגופים אחרים האמונים על התמודדות עם מצבי חירום, כגון רשות הכבאות וההצלה.
- יש להגדיל את מטה מג"ב בהתאם ולהבטיח את עצמאותו בהיבט המבצעי ובהיבטי הכשרה ופיתוח תו"ל.
- יש להקים חמ"ל ייעודי בין-ארגוני שיפעל בשגרה ויהיה משותף למשטרה, לשב"כ

ולמשמר הלאומי, שמטרתו תהיה לנטר מגמות בפשיעה לאומנית והסתה (כולל ברשתות חברתיות), לספק התראה ומעקב אחר אירועים בזמן אמת ולהבטיח שיתוף מידע בין כלל הגופים במצב של מרידה לאומנית (כולל השב"כ, המשטרה, צה"ל וגופי ההצלה).

▪ יש להגדיר בחוק את המצב "מרידה לאומנית", שיוכרז על ידי הממשלה בהמלצת השב"כ.

▪ יש להקים ולהגדיר בחוק את קיומו של חפ"ק מבצעים שיוקם לפי החלטת ממשלה (כתלות בהכרזה על מרידה לאומנית) במטה המשמר הלאומי ומטרתו תהיה שליטה ותיאום בין הכוחות, ניהול האירועים בשטח והשגת השליטה במהומות.

▪ הגדרה בחוק של סמכויות המשמר הלאומי במצב מרידה, כולל יכולות מיוחדות שאינן קיימות בשגרה, כגון הטלת עוצר וחיפוש ללא צו.

▪ טיפול בפשיעה החמורה, גם במגזר הערבי, יישאר באחריות המשטרה, ויש לוודא שהיא מקבלת את המשאבים והדירקטיבות הנדרשות לכך.

עם זאת יש להדגיש שסוגיית ההתמודדות עם טרור והתקוממות לאומנית הינה נפרדת מבעיית הפשיעה החמורה, במגזר היהודי או הערבי. המשטרה הוכיחה בעבר יכולת להתמודד בכוחות עצמה עם פשיעה כזאת, כאשר ניתנה לה הדירקטיבה והמשאבים המתאימים, וכך צריך להיות גם בעתיד.